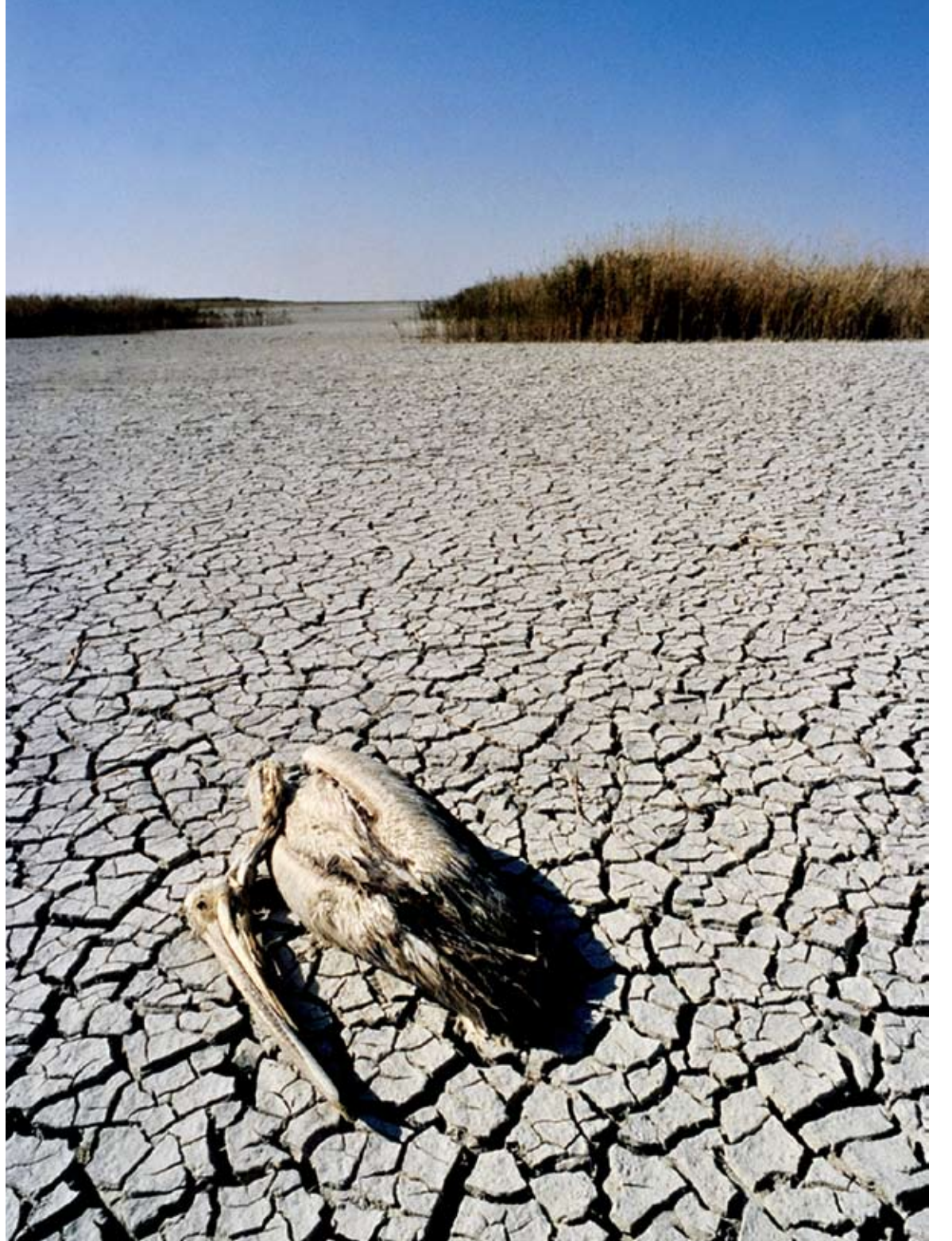

Her şey için çok geç olmadan!

DOĞA FOTOĞRAFÇISI VE BELGESEL YAPIMCISI FATİH ORBAY, TÜRKİYE'DE KÜRESEL ISINMAYLA BİRLİKTE HIZLA ARTAN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN HAYATIMIZI NASIL ETKİLEYECEĞİNİ, GEZİLERİNDE YAPTIĞI GÖZLEMLERİNE DAYANARAK ANLATIYOR.

Bültenimizin ilk üç sayısında yer verdiğimiz "küresel ısınma" konulu yazı dizimizi, doğa fotoğrafçısı ve belgesel yapımcısı Fatih Orbay'ın, küresel ısınmanın Türkiye'ye yansımaları üzerine izlenimlerini içeren yazısıyla noktıyoruz. Yirmi bir yıldır Türkiye'yi karış karış dolaşarak doğa belgeselleri çeken Orbay, küresel ısınmaya dair yazılıp çizilenlere ek olarak bizzat karşılaştığı ve pek de iç açıcı olmayan manzaraları gözler önüne seriyor. Bu tabloya seyirci kalmamak gerektiğinin ısrarla altını çizen Orbay'a göre, tek tek herkes iklim değişikliğini ciddiye almadığı takdirde "her şey için çok geç olacak."

YAŞAYAN MÜZE

Türkiye, sanıldığı kadar aksine su kaynakları bakımından fakir bir ülke. Küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliğinin bir sonucu olarak mevcut su kaynaklarının daha da azalması, doğal yaşamı ciddi biçimde tehdit ediyor. Anadolu'nun zengin florası, su kaynaklarının yanlış kullanılmasına bağlı olarak büyük zarar görüyor.

Son iki yılda küresel ısınmayla ilgili okuduğum yazıların sayısını artık hatırlamıyorum, ama bir hayli kabarık olduğunu söyleyebilirim. Hepsi de bir felaket tablosu çizip içimi kararttı. Diğer taraftan bu haberlerin gerçeği yansıtmadığını, geçmişte de dünyanın çeşitli yerlerinde buna benzer geçici kuraklıkların yaşandığını ve sonra her şeyin normale dönüp, telaşa gerek olmadığını söyleyenler de vardı.

İki yıl önce çekim için gittiğim Karadeniz yaylalarında, İspir'den Bayburt'a ve oradan da Çaykara'ya giderken, yirmi yıldır görmeye alıştığım yemyeşil çayırın sarardığını gördüğüm zaman, doğrusunu isterseniz ben de bunun geçici bir kuraklık olduğuna inanmak istemiştim.

Yirmi bir yıldır doğa belgesellerinin çekimleri için yoğun bir seyahat programıyla Türkiye'nin bütün bölgelerini yılda 50-60 bin kilometre yol yaparak dolaşırım. Zaman boyutundaki bu geniş perspektifte ne yazık ki bu iç karartan, üzücü değişikliği bire bir yaşadım. Bu seneki programda temmuz ayında Kuzey Ege Dağları'ndan başlayıp, Akdeniz'e inip, oradan Doğu Anadolu'ya geçmeyi planlamıştık. Kaz Dağı, Akdağ ve Ho-

naz Dağları'nın yüksek yamaçlarında açan endemik çiçek türlerini bulmayı amaçlıyorduk.

Dağlara tırmanırken aşına olduğum sulu çayır bile sararmıştı ve yağışsız ayların ardından kuruyan toprak yarılmış, yaylalardaki küçük göller kurumuş, pek çok çiçek açamamıştı. Çekim planını değiştirmek zorunda kaldık ve hiç zaman kaybetmeden Bolkar Dağları'nın zirvelerinde teselli bulmaya karar verdik. Hüsrana uğradığımız Ege dağlarının yüksekliği 2.000 m civarındaydı. Ulukışla'ya giderken Ereğli sazlıklarına uğrayıp geçtik. Bir zamanlar nadir su kuşlarının kuluçkaya yatıp bu mevsimde yavrularıyla oynadığı Düden Gölü ve Ereğli Sazlığı şimdi çölden farksızdı. Çok sevgili bir dostu kaybetmiş gibi hüznünlü Ulukışla'ya ve oradan Maden köyüne gittik. Gece köy kahvesinde yaşlılarla yaptığımız sohbet, artık Bolkar Dağları'nın eskisi gibi karının bol olmadığını, kuraklığın oralarda da kendini hissettirdiğini öğrendik. Ertesi sabah 3.524 m yükseklikteki Medetsiz zirvesine kadar tırmandık. Medetsiz tepesinin çevresinde biraz içimizi ferahlatan ve teselli bulacağımız şahane çiçeklerle karşılaştık. Daha önce de buraya geldiğim için bu zenginlik içinde bile önceki senelere oranla düşüşü fark etmemek

mümkün değildi. Zirvedeki buzul gölünün çevresindeki kayalar daha çok karlı olur, iyi güneş alan yamaçlar daha bol çiçekli olurdu.

Bolkarlar'dan sonra ulaştığımız Doğu Karadeniz yaylalarında ise iklim değişikliğiyle ilgili tuhaf bir paradoks yaşadık. Ünlü Cimil ve Anzer yaylalarında çekim yaparken karşılaştığımız bir arıcıyla sohbet ettik. Arıcı, geçen sene 50-60 senedir görülmeyen bir bolluktan söz ediyordu ve hiç beklemedikleri kadar bal almışlardı. "Bu sene daha kovanlar sağılmadı ama görünüşe bakılırsa geçen seneden daha iyi olacak inşallah" diyordu. Normal Karadeniz kestane balının kilosu 50 lira iken Anzer balının yüz yıl-

“ TAHMİNLERE GÖRE 2050 YILINDA EN AZ BİR MİLYON CANLI TÜRÜ İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ NEDENİYLE TAMAMEN YOK OLACAK. KAYIP SADECE BU DEĞİL, YOK OLAN HER BİR TÜR, EKOLOJİK BÜTÜNLÜK İÇİNDEKİ 15 TÜRÜN YOK OLMASINA ZEMİN HAZIRLIYOR. ”

Fatih Orbay'ın gözlemlerine göre Türkiye'nin tüm bölgelerinde gözle görülür bir kuraklaşma yaşanıyor. Bol yağış alan ve yılın büyük bölümünü karlı geçiren yüksek bölgelerde bile bitki çeşitliliğinde bir düşüş söz konusu. Orbay'a göre yaşadığımız sorun küresel ısınmanın ötesinde, daha ciddi sonuçlara yol açabilecek bir iklim değişikliği. Her şeyden önce bu iklim değişikliğinin hepimizi hayati olarak etkileyeceğinin farkına varmamız ve buna uygun önlemleri almamız gerekiyor.

lardır süren üzücü iki faktöre bağlıydı. Biri yaylanın denizden yüksekliği, diğeri de arıların nektar topladığı çiçeklerin türü ve sayısının bolluğu idi. Bu ünlü balın bu kadar pahalı ve nadir oluşunun bir başka nedeni de, bal mevsiminin çok kısa olması sebebiyle çok az bal elde edilemiyordu. Sohbet ettiğimiz balcı, iki senedir bal mevsiminin uzaması ve bu nedenle de balın bol olduğundan çok mutluymuş ama, bu değişikliğin dünyanın başındaki en büyük dertlerden biri olan küresel ısınmanın bir sonucu olduğunun farkında bile değildi.

Felaket o kadar uzağımızda değil

“Sade vatandaş” deyimi tam ne anlama geliyor bilmiyorum ama etliye sütlüye fazla karışmayan, hiçbir konuda derin bilgiye ihtiyaç duymayan, kısacası karar vericilerin ne yaptıklarından habersiz

küçük ve yüzeysel dünyalarında uslu uslu yaşayıp giden insancıklar kastediliyor galiba. Sade vatandaşlar bu küresel ısınma işini galiba şöyle algılıyorlar: Yapılan araştırmalara göre, önümüzdeki 100 yıl içinde ortalama sıcaklık 3 derece yükselecek. “3 derece nedir ki, biz mevsimden mevsime 3 değil, 33 derece farkı yaşıyoruz, daha uzun yıllar hiçbir şey olmaz, enseyi karartmayın, bu çizilen karanlık tablolar çevrecilerin abartılı evhamlarından başka bir şey değildir.”

Oysa bilimsel yöntemlerle yapılan ölçümlere dayanarak ortaya konan tahminlere göre 2050 yılında en az bir milyon canlı türü iklim değişikliği nedeniyle tamamen yok olacak. Kayıp sadece bu değil, yok olan her bir tür, ekolojik bütünlük içindeki 15 türün yok olmasına zemin hazırlıyor. Yani tuzlalarda yaşayan küçük karidesler yok

olursa, temel besini bu hayvanlar olan flamingolar bundan ciddi biçimde etkilenir.

Bu 3 derecelik farkla sade vatandaşlarca basitleştirilen ve bir hayli hafifletilen iklim değişikliğinin insanları nasıl olumsuz etkileyeceğinin listesi bir hayli uzun ve bazıları tahmin, bazıları kesin. Rahatlıkla “benden sonra tufan” diyebilen ve “nasıl olsa bu felaketler benden sonra yaşanacak” diye düşünen orta yaşlı sade vatandaşlara şunu söyleyebiliriz ki, onların da görüp yaşayacakları kadar yakın bir gelecekte, dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi, Türkiye'nin pek çok bölgesinde kuraklık ve tuzlanma nedeniyle tarım yapılamaz hale gelecek. İklim değişikliğinden en fazla etkilenen Ege ve Akdeniz bölgelerinde, başta turizm ve tarım sektörü olmak üzere felaket boyutunda krizler yaşanacak.

Dünya normlarına göre ve bazı cahil politikacıların söylediğinin aksine “su zenginini” olmayan ülkemiz, göreceli olarak çevresindeki ülkelerden su kaynakları açısından biraz daha şanslı olduğu için, su yüzünden komşularıyla ciddi sürtüşmeler, hatta savaşlar yaşayabilir. 100 yıl içinde hızla eriyen buzullar nedeniyle deniz seviyesi 60 cm yükselecek. Hollanda kadar olmasa da Türkiye’nin kıyılarında da önemli toprak kayıpları olacak. Bu felaketler böylece uzayıp gidiyor.

Birey olarak bize düşenler

“Peki bunları anladık da, ne yapmak lazım?” diye soranlara cevap çok net. Her şeyden önce olayın küresel ısınma değil, daha ciddi bir sorun olan iklim değişikliği olduğunu bilerek sonuçlarının herkesi hayati biçimde etkilediğini anlamamız lazım. Bu devasa global sorunun çözüm

ortamı ağırlıklı uluslararası platformlardır ama, büyük ölçekli toplumsal hareketlerin özünün kişisel bilinç olduğu da unutulmamalı. Türkiye genelinde ise enerji ve su politikalarında uzun vadeli, bilimsel altyapıya dayalı kalıcı planlamalar yapılmalı ve uygulamaları mutlaka titizlikle denetlenmeli. Ülkemizdeki su kaynaklarının yüzde 70’inin tarımda sulama için kullanıldığı düşünülürse, su kullanımındaki bilgi yetersizliği ve eğitim ihtiyacının ne kadar önemli olduğu kolayca anlaşılabilir. Ama hepsinden önce, tek tek herkesin iklim değişikliğini ciddiye alması gerekmektedir. Yoksa her şey için gerçekten geç olacaktır.

Karadeniz’de bir mezarlıktaki mezar taşında şunlar yazıyor: “Hastayum dedum inanmadınız, ne oldu?” İnşallah üzerinde yaşadığımız dünyadan bir gün böyle bir mesaj almayız.

Fatih Orbay kimdir?

1946 yılında Ankara’da dünyaya gelen Fatih Orbay, ODTÜ Mimarlık Bölümü mezunu. Bir dönem TRT spikerliği yapan Orbay, 1965 yılından bu yana profesyonel fotoğrafçı ve belgesel yapımcısı olarak faaliyetlerini sürdürüyor. Türkiye’nin doğal güzelliklerini ülkemiz insanına tanıtmayı kendine misyon edinen Orbay, özellikle doğa belgeselciliği alanında uzmanlaşmış bir isim. Fatih Orbay imzasını taşıyan çok sayıda program, kitap ve sergi çalışması arasında “Kaybolan Dünya” (1988), “Çanakkale/Gelibolu” (1990), “Fırtına Vadisi” (1993), “Bulutlara Yürüyüş” (1995), “Dört Mevsim Anadolu” (1996), “Hayatın Kaynağı Sulak Alanlar” (2000) ve “Anadolu’da Doğa ve Tarih” (2004) ilk sıralarda yer alıyor.

Tekfen Vakfı ve Fatih Orbay

Doğal varlıkları korumayı en önemli hedeflerinden biri sayan Tekfen Vakfı ile doğa tutkunu Fatih Orbay arasındaki ilişki, 2007 yılında “Anadolu’nun Çiçekleri” adlı kitabın Vakıf sponsorluğunda yayımlanmasıyla başladı. Orbay ve ekibinin Türkiye’nin dört bir köşesinde, yirmi yıllık bir çalışma sonucunda çektiği on binlerce çiçek fotoğrafından 306 tanesini kapsayan bu nadide kitap, başta doğaseverler olmak üzere geniş bir kitlenin beğenisini topladı. Kitabın hemen ardından yine Tekfen Vakfı’nın desteğiyle çalışmalarına başlanan “Türkiye’nin Eşsiz Çiçekleri” belgeseli, Anadolu’da yetişen çiçeklerin doğal ortamlarında çekilmiş görüntülerini kapsayacak. Proje kapsamında ayrıca özet niteliğinde iki DVD’nin yer alması planlanıyor.

